

april 6782  
3. mai 1946.

GS/TW

6-16

Til Forsvarets Overkommando.

Ad mineulykken, Karasjokk 1. mai 1945.

Kaptien Björn A. Röhrholts forslag til dekorering.

Fra kaptein Björn A. Röhrholt har jeg fått meddelelse om at han har foreslått dekorert svenske flyvere som var behjelpelig under redningen av overlevende fra mineulykken ved Karasjokk den 1. mai 1945.

(kf. H.O.K. jnr. 35054/4b/111 og St.insp. jnr. 5424/4b/H.)

Saken er ikke oversendt meg til uttalelse, men jeg vil gjerne som en av de norske ansvarshavende for flykkespedisjon til Karasjokk støtte kapt. Röhrholts forslag på det beste. Den flyassistanse som blev ytet oss var til nogen stor hjelp og transporten av sårede fra Karasjokk til Bardu gjorde det mulig å få fortsatt behandlingen av disse på regulært sykehus. Særlig for 5 pasienter med alvorlig øyeskader var dette meget betydningsfullt.

I denne forbindelse vil jeg ikke unnlate å omtale en "redøggjørelse" i dagspressen fra tidligere D.K.F. lege, san.major Björnson, fordi den er egnet til å kaste et skjevt lys av den hjelp som blev organisert fra Sverige til mineulykken i Karasjokk (kf. "Dagbladet" den 14/3-46 og Aftenposten den 24/3-46).

En får av denne artikkel inntrykk av at hjelpen fra Sverige spillet en underordnet rolle, samt at de overlevende var behandlet og reddet da hjelpen begynte å komme, kf. artikkelen:

"Først om aften den 3. mai ankom flyet med oberst Semb og hans medarbeidere. Santlige pasienter var da utenfor fare, (uthevet "Dagbladet"). Ekspedisjonen fra Sverige hadde den flotteste isenesettelse, den støtste publisitet og har altså nu fått offentlig påskjønnelse for sitt arbeid, men det var ikke den som reddet de 9 pasienter i Karasjokk (uthevet av GS).

Dette er ikke korrekt.

At major J. Björnson selv hadde en annen oppfatning dengang han som D.K.F.-lege i funksjon satt med ansvaret for de sårede, fremgår av følgende:

Hjelpeekspedisjon fra Sverige blev tilkalt ved inntrengende nødrops fra Skoganvarre den 1. og 2. mai. Den 3. mai var major Björnson i Karasjokk da den 3. hjelpeekspedisjon med svensk fly fra Kallax nådde frem.

Major Björnson gjorde intet for å hindre nedslipp av en lege, en pleierske og en mengde sykehusutstyr.

Han tværtom forlangte at foruten dr. Wergeland, som har flere års kirurgisk utdannelse, også oberst, overlege Semb skulle hoppe ut fordi 5 eller 6 pasienter etter hans mening trengte behandling av fullt utdannet kirurg.

Major Björnson uttalte til dr. Wergeland og søster Ella Krogh: "Jeg (J. Björnson) tar ansvaret for at dr. Semb hopper ut." Denne uttalelse blev referert for meg gjennom radiotelefon da jeg var i flyet og gjentatt senere av dr. Wergeland og søster Ella Krogh.

Major Björnsons avisartikkel må etter dette ansees som misvisende og ukorrekt. Sanitets sjefen henleder F.O.s oppmerksomhet på san.major Björnsons forhold i denne sak. San.sjefen har ikke direkte tatt saken opp med major Björnson på grunn av de personlige momenter som majoren blander inn.

Sanitetspersonellet ved D.K.F. ytet etter min oppfatning bra førstehjelp, blant annet ved hjelp av utstyr sloppet ned fra Dakota fly. Leger, pleiersker og annet sanitetspersonell utførte her et meget godt arbeid som sikkert har bidratt til å redde de overlevende. Men de sårede trengte ytterligere behandling som dette personell ikke kunne yte dels fordi de hadde utilstrekkelig hjelpemidler, dels fordi de selv manglet utdannelse og erfaring. (Major Björnson er bakteriolog av spesialitet

Hjelpen fra Sverige kom til å spille en meget betydelig rolle, ikke minst fordi transporten til og fra Karasjøkk på dette tidspunkt, ny værsløsning, var et stort problem.

Som ansvarshavende san.sjef fra 1. mai tillater jeg meg å omtale kapt. Björn A. Rörholts innsats.

Man oppnådde de første utydelige meddelelser gjennom radio fra Skoganvarre og Karasjøkk og tok øyeblikkelig initiativ til en effektiv hjelp. Man organiserte samarbeid med svensk og amerikansk flyvåpen, undersøkte de forskjellige muligheter for hjelp og landing av Fiesler-Storch fly på isen, større ambulansefly og nedslipp av utstyr og san.personell i fallskjerm.

Han innså straks at her måtte handles hurtig og effektivt da hver time kunne spille en rolle, og satte seg kort etter, samme dag, i forbindelse med den norske san.sjef i Stockholm (oberst Semb). Han hadde da en utarbeidet plan ferdig som forslag.

Den formelle tillatelse til å drive denne sak hurtig og effektivt oppnåddes på følgende måte: Oberst Semb henvendte seg til general Berg som norsk øverstkommanderende i Sverige og fikk om formiddagen den 1. mai mandat av ham til å handle på den beste og mest effektive måte.

Alle kapt. Rörholts foranstaltninger blev forlagt oberst Semb til approbasjon før de blev satt ut i livet.

Oberst Semb underrettet muntlig politistaben i Stockholm.

Detaljer angående de forskjellige hjelpeekspeidjoner er kjent fra tidligere rapporter. De faller i 4 kategorier.

1. Nedslipp av førstehjelp den 1. mai.

Den første hjelpeekspedisjon kunne starte allerede få timer etter første meddelelse om ulykken var innløpt, utstyrt med radiooperatør for nedslipp, en svensk kirurg som var villig til å hoppe ut om nødvendig, dr. Thorburn, samt førstehjelputstyr.

Det skyldes utelukkende kapt. Rørholts energiske handling at denne første hjelp kom så hurtig frem. For de forulykkede spilte det en stor rolle å få hjelp utenfra så hurtig, og radiooperatør for samband og førstehjelpstutstyr. At den svenske lege ikke hoppet berodde på en misforståelse.

2. Nedslipp av feltkirurgisk enhet med fullt sykehusutstyr, lege og operasjonspleierske den 3. mai.

Kapt. Rørholt hadde som nevnt først undersøkt mulighet for landing med svensk Fiesler-Storch eller tyngere ambulansfly for transport av de sårede til svensk sykehus. Dette måtte oppgis på grunn av vær og føreforholdene og kapt. Rørholt fremsatte da forslag om nedslipp av spesialkyndige leger, pleierske og utstyr for behandling av de sårede på stedet.

Allerede den 2. mai om natten startet slik ekspedisjon fra Kallax, men nådde ikke frem på grunn av tåken. En ny ekspedisjon den 3. mai lykkedes fullt ut. Også denne form for hjelp skyldes i første rekke kapt. Rørholts initiativ og dristige forslag. Ved utmerket organisasjonsarbeide fikk han ordnet henting av utstyr og personell i Stockholm den 2. mai og ordnet ompakning av det betydelige lasarettutstyr i fallskjermkartonger slik at hjelpeekspedisjonen kunne starte samme dag fra Kallax.

3. Samband og etterforsyninger ved nedslipp.

Kapt. Rørholt sørget for en fullt tilstrekkelig dyktig samband og forsyningstjeneste ved nedslipp fra fly.

4. Avtransport av de sårede med svensk Fiesler-Storch fly.

Ved kapt. Rørholts initiativ blev spørsmålet tatt opp den 1. mai. Etter flere forgjeves forsøk lykkedes det å nå frem til Karasjøkk den 5. mai, og senere transportere pasientene samt tilslutt fallskjermekspedisjonens medlemmer tilbake til Sverige (Kiruna), og herfra videretransport med Dakota fly til Ialå.

Dekorasjonsforslag.

Kapt. Rørholt foreslåes dekorert med Håkon den VII. Frinetskors eller medalje, eller annen passende dekorasjon på grunn av hans meget fortjenestefulle initiativ og administrasjon av hjelpevirksomheten fra Sverige til de sårede ved mineulykken i Karasjøkk den 1. mai.

Det må i første rekke tilskrives kapt. Rørholts dristige plan og energiske, systematiske arbeid at alle sider av denne hjelpevirksomhet blev så godt gjennomført som tilfellet var.